

Les polítiques socials i de ciutadania: garantia de progrés i benestar en una Catalunya forta i cohesionada

NÚRIA PARLON

Alcalde de Santa Coloma de Gramenet i membre del Comitè de campanya del PSC

1. Quan les polítiques socials esdevenen molt més que serveis o prestacions assistencials

Recentment CiU elaborava un document en el qual histogrames comparatius donaven un major pes percentual a les polítiques socials durant el darrer govern de CiU amb un 55,5% davant un 54% del pressupost el 2010 amb el Govern Montilla. Aquesta xifra no només és enganyosa sinó que posa de manifest un fet important: la concepció reduccionista de les polítiques socials per a la coalició nacionalista. El contingut de les xifres deixa veure una concepció subsidiària i residual de les polítiques socials (serveis i prestacions assistencials), molt lluny del model integral i substantiu, a la base de la consecució d'un Estat del benestar fort, garant de la cohesió social i de la igualtat d'oportunitats, el qual s'ha desplegat en els darrers anys de governs progressistes i consolidat en la legislatura 2006-2010. CiU omet en la seva anàlisi pilars clau d'una política social sectorial avançada, com ara l'educació, la salut, l'acció social en matèria d'habitatge, treball i ciutadania. I aquí és on les dades avalen la consecució efectiva dels drets socials i de ciutadania, a través de polítiques socials integrals. El 2003 CiU, sumant el gruix real de totes les polítiques socials (educació, salut, acció social, treball i habitatge protegit) invertia un 61,43% del pressupost i el Govern Montilla un 63,17%.

2. Quan els fets avalen un model ideològic de polítiques socials fonamentat en la redistribució de la riquesa com a eina bàsica per fomentar el creixement sostenible i la cohesió social a través de la igualtat d'oportunitats

El Govern del president Montilla ha completat una legislatura en la qual el desplegament i consolidació de l'eix de les polítiques socials ha esdevingut clau en l'avenç d'un model de societat més justa on la qualitat de vida i la igualtat d'oportunitats esdevenen vectors garants de la dignitat, l'autonomia personal, la cohesió social i en definitiva del progrés de la societat catalana.

Aquest compromís ideològic i programàtic s'ha traduït en una acció de govern ferma, decidida i transformadora que ha donat com a resultat avenços legislatius, sense precedents, com ara la Llei d'educació, la Llei de serveis socials (la qual desplega els serveis socials com el quart pilar de l'Estat català del benestar) la de suport a les famílies (en aquesta legislatura hem aprovat el Decret de desplegament a través del qual, per primera vegada, s'equiparen en drets les famílies monoparentals i nombroses), la llei dels drets i oportunitats de la infància i adolescència, la llei de prestacions socials de caràcter econòmic (que ha permès multiplicar per dos, en relació el 2003, el nombre de persones que reben la renda mínima d'inserció així com, els recursos globals que

El pressupost del Govern Montilla destinat a la consolidació dels drets socials ha estat el triple destinat a les mateixes finalitats per el darrer Govern de CiU (2.218 milions d'euros davant dels 739 el 2003). Com a resultat, un total de 132.000 persones s'han beneficiat d'alguna prestació social, s'han multiplicat per tres les hores d'atenció domiciliaria, més de 10.000 nous professionals s'han incorporat a l'atenció a la dependència, 92.900 famílies han vist reconeguda econòmicament i social les tasques que realitzen com a cuidadors i cuidadores no professionals i en set anys s'han construït tres places de residència cada dia

s'hi destinen), entre d'altres.

Ha facilitat la consecució d'eines efectives, d'avenç i compromís, des del consens social, com els *Pactes Nacionals per l'educació, l'habitatge i acords globals com el nou impuls donat a l'Acord Estratègic (2008-2011) i l'Acord de Mesures per a l'Ocupació Juvenil de 2009*, els quals fan de la formació i la creació d'ocupació de qualitat, la millor política social. Aquests instruments esdevenen facilitadors de la cohesió social, a través de la competitivitat, el creixement econòmic, la igualtat d'oportunitats i la reducció de les desigualtats.

Tot seguit, he recollit alguns exemples que avalen una concepció integral i sòlida de les polítiques socials com a pilar d'un model de benestar fonamentat en la igualtat d'oportunitats, la reducció de les desigualtats i l'extensió i consolidació dels drets socials davant els nous reptes.

El pressupost del Govern Montilla destinat a la consolidació dels drets socials ha estat el triple destinat a les mateixes finalitats per el darrer Govern de CiU (2.218 milions d'euros davant dels 739 milions d'euros, el 2003). Com a resultat, un total de 132.000 persones s'han beneficiat d'alguna prestació social, s'han multiplicat per tres les hores d'atenció domiciliària (2.087 el 2003 i 5.915 hores de mitjana setmanal, el 2010) més de 10.000 nous professionals s'han incorporat a l'atenció a la dependència, 92.900 famílies han vist reconeguda econòmicament i social les tasques que realitzen com a cuidadors i cuidadores no professionals i en set anys s'han construït tres places de residència cada dia (20.837 el 2003 i 29.477 el 2010). S'ha fressat el camí vers la consecució de la plena igualtat d'oportunitats, es va aprovar el VI Pla de Polítiques de Dones 2008-2011, amb un total de 560 actuacions i una inversió mitjana anual de 125.000.000 euros (el pressupost mitja anual executat al període 2005-2007 va ser de 55.790.000 euros). Per exemple, en aquest paquet de mesures el Govern ha donat suport a 620 empreses per crear un pla d'igualtat o bé contractar un agent d'igualtat. S'han beneficiat de l'acció 260.000 treballadores i s'ha contribuït a consolidar el lideratge de 10.000 dones directives i predirectives. En aquest apartat és important apuntar el pes donat, en el model de desplegament de les polítiques socials adreçades a la consecució dels drets socials, al tercer sector: el 2010 el govern ha destinat 800 milions d'euros al seu enfortiment a través de la signatura de contractes programes per la prestació de serveis i la formació per la capacitat professional. El 41% del pressupost del

Departament d'Acció Social i Ciutadania s'ha gestionat pel tercer sector, el 2010 (reforçant la complementarietat d'actors).

En l'àmbit educatiu, a la darrera legislatura s'han fet 410 escoles noves, en set anys s'han contractat 17.900 mestres nous i s'ha invertit un 79% més, respecte el 2003, en el manteniment i millora del centres escolars. Totes aquestes mesures han estat destinades a donar una resposta eficaç i en les millors condicions, quant a qualitat, a les noves necessitats d'escolarització. S'han creat 15.757 noves places de llars d'infants a les que s'hi sumaran 16.000 més, avui en construcció, amb la ferma voluntat de facilitar la conciliació de la vida familiar i laboral. Comparativament, el 2003, amb el darrer Govern de CiU, les places públiques ofertades eren 23.833 mentre que el 2010, la xifra és de 63.521 i s'han multiplicat per quatre, un total de 79.373 milers d'euros respecte el 2003, els ajuts escolars (transport escolar i beques de menjador). La inclusió social en l'àmbit educatiu ha estat un clar exponent de la concepció transversal i integral de les polítiques socials del Govern Montilla serveixi d'exemple, la destinació doble de recursos per a infants en risc d'exclusió social en comparació a la destinada en el darrer Govern de CiU. O la reducció del fracàs escolar, per exemple 8 de cada 10 alumnes finalitzen avui l'ESO (9 punts per sobre que fa set anys). Els recursos i ajuts destinats als i les universitàries també s'han doblat en relació al 2003 arribant a la xifra de 8.701 el

En l'àmbit educatiu, a la darrera legislatura s'han fet 410 escoles noves, en set anys s'han contractat 17.900 mestres nous i s'ha invertit un 79% més, respecte el 2003, en el manteniment i millora dels centres escolars. Comparativament, el 2003, amb el darrer Govern de CiU, les places públiques ofertades eren 23.833 mentre que el 2010 la xifra és de 63.521 i s'han multiplicat per quatre els ajuts escolars (transport escolar i beques de menjador)

La salut ha estat una de les prioritats destacades de la política social del Govern Montilla. L'increment del pressupost ha estat del 24,2%, entre 2006 i 2010, essent el 2003 de 5.595 davant dels 9.875 milions d'euros de 2010. La comparativa amb el darrer Govern de CiU dona un increment del 76% dels recursos, de tal manera que la Generalitat del Govern Montilla ha invertit 430 euros més en salut per ciutadà i ciutadana el 2010 que CiU al 2003

2009. També s'ha doblat la inversió, en milions d'euros, a les universitats públiques catalanes la qual ascendeix el 2010 a 1.042 en comparació als 530 del 2003. Aquesta inversió s'ha traduït en una major qualitat de les universitats públiques, ja que les millores econòmiques quant a inversió s'han associat a una millora dels resultats (eficiència i eficàcia) i això s'ha posat de manifest en els bons resultats obtinguts a les convocatòries de campus d'excel·lència.

La salut ha estat una de les prioritats destacades de la política social del Govern Montilla. L'increment del pressupost ha estat del 24,2%, entre 2006 i 2010, essent el 2003 de 5.595 davant dels 9.875 milions d'euros de 2010. La comparativa amb el darrer Govern de CiU dona un increment del 76% dels recursos, de tal manera que la Generalitat del Govern Montilla ha invertit 430 euros més en salut per ciutadà i ciutadana el 2010 que CiU al 2003. S'han posat en marxa més de 150 nous equipaments de salut (vuit són nous hospitals) i s'han contractat en els darrers set anys 4.600 metges/ses. Les llistes d'espera en intervencions quirúrgiques s'han reduït en 15.800 persones respecte el 2003 i el temps d'espera per la intervenció, el 2003 era de mig any, i a dia d'avui és de 3,8 mesos. En paral·lel s'ha millorat l'eficàcia i eficiència de la gestió del sistema sanitari, tal com demostra la contenció en despesa farmacèutica que el 2009 va suposar un estalvi del 38,7 milions d'euros a partir de la introducció de criteris de gestió fonamentats en la modernització i l'ús de les noves tecnologies (introducció de la recepta electrònica que també ha suposat que més de dos milions de pacients no hagin d'anar al metge a buscar les receptes).

En l'àmbit de les polítiques per a l'accés a l'habitatge, en set anys s'han multiplicat per cinc els recursos destinats a garantir el dret a l'habitatge –350 milions d'euros el 2010 respecte als 65 milions d'euros de 2003. Només al 2009 es va iniciar la construcció de gairebé el doble d'habitatges socials que el 2003 (9.000 versus 5.000) i s'han multiplicat per seixanta les famílies (63.000 el 2010 davant 1.300 el 2003) que reben un ajut per el pagament del lloguer o la hipoteca. Més de 40.000 joves s'han beneficiat d'ajuts per a l'emancipació mentre que el 2003 la Generalitat de CiU no contemplava cap ajut al lloguer per als i les joves.

Pel que fa a les polítiques actives de foment de l'ocupació, el 2003 la formació de la Generalitat només arribava el 23% del treballadors/res mentre que el 2010 arriba el 50%. En aquests dos anys de crisi econòmica mig milió de persones aturades han rebut formació ocupacional per a la reinserció laboral. El 2010 s'han destinat 150 milions d'euros a polítiques d'ocupació juvenil (10 vegades més que el darrer Govern de CiU).

He aportat, doncs, en aquesta darrera part de l'apartat segon, alguns exemples prou significatius que donen compte, en termes comparatius (Govern Montilla i Govern de CiU el 2003) de l'avenç en la materialització real dels drets socials i la seva extensió. Les polítiques socials desplegades en la VII i VIII legislatura responen a un compromís ferm en l'avenç i consolidació d'un model de benestar social fonamentat en la qualitat de vida, la igualtat d'oportunitats, en la reducció de les desigualtats socials i en el suport actiu, a través de les cobertures socials, a les diferents situacions de vulnerabilitat i exclusió social o davant les noves derivades de pobresa i precarietat resultat de l'impacte de la crisi econòmica sobre els col·lectius més vulnerables.

3. Quan hem de garantir la sostenibilitat de les polítiques socials en temps de crisi. La proposta del PSC per a les properes eleccions

3.1 Trets definitoris de les polítiques socials progressistes

A data d'avui Catalunya ha consolidat un model de benestar sòlid i estable que es fonamenta en la prestació directa i indirecta de serveis públics de qualitat, amb caràcter universal en eixos bàsics com l'educació, la sanitat, l'habitatge, els serveis socials i en els darrers dos anys, davant la crisi econòmica, les polítiques actives per a l'ocupació també han ocupat una dimensió estratègica de la política social. S'ha consolidat en paral·lel una important xarxa de recursos social per a la integració davant situacions de vulnerabilitat o pobresa a través de

les prestacions de caràcter social no contributives i per la intervenció coordinada dels diferents nivells d'administració i agents socials organitzats. El desplegament d'aquest model ha estat resultat, tal com hem pogut comprovar en la primera part d'aquest article, per l'avenç legislatiu, la introducció d'eines de gestió fonamentades en el consens i la concertació social d'actors i la destinació intensiva de recursos pressupostaris els quals han crescut en tots els àmbits d'intervenció social i en tots els àmbits d'acció institucional. En aquest darrer sentit, els ajuntaments han contribuït activament, des de la proximitat, al desplegament actiu i efectiu de les polítiques socials en el territori superant habitualment el marc competencial estricte, el qual també s'ha vist reforçat en l'actualitat per la concreció formal de nous espais de responsabilitat compartida en

En l'àmbit de les polítiques per a l'accés a l'habitatge, en set anys s'han multiplicat per cinc els recursos destinats a garantir el dret a l'habitatge –350 milions d'euros el 2010 respecte als 65 milions d'euros de 2003. Només al 2009 es va iniciar la construcció de gairebé el doble d'habitatges socials que el 2003 i s'han multiplicat per seixanta les famílies que reben un ajut per el pagament del lloguer o la hipoteca. Més de 40.000 joves s'han beneficiat d'ajuts per a l'emancipació mentre que el 2003 la Generalitat de CiU no contemplava cap ajut al lloguer per als i les joves

el desplegament de les diferents polítiques socials. En els darrers anys el Govern progressista a la Generalitat de Catalunya, liderat pel PSC, ha permès consolidar un model de benestar integral i substantiu superant el reduccionisme subsidiari de la Generalitat de CiU. Aquesta aposta ha fressat un camí contra la fractura social en benefici de la inclusió social. Les polítiques socials han estat un instrument actiu per la distribució de la riquesa del país i han revertit en una major igualtat d'oportunitats evitant una societat dualitzada entre rics i pobres.

S'ha teixit un model de benestar on les polítiques socials tenen un caràcter sistèmic i integral i s'articulen de forma equilibrada amb les polítiques econòmiques, reforçant-se la rellevància de la cohesió social com a garantia d'un creixement econòmic i sostenible fonamentat, no només en la cobertura de les necessitats bàsiques de tota la població sinó en la consecució de la igualtat d'oportunitats tant en l'àmbit personal com col·lectiu. Aquesta integralitat s'ha caracteritzat per la *complementació* (polítiques socials de caràcter redistributiu, les sectorials focalitzades en àmbits específics i les de cobertura generalitzada que beneficien la població en el seu conjunt), la *participació* activa dels agents socials organitzats fent de la terciarització una oportunitat en termes de responsabilitat compartida i en definitiva d'eficàcia quant a l'impacte, per la *descentralització* (la proximitat aporta valor afegit doncs permet un major afinament de les polítiques socials a les necessitats reals així com reforça l'impacte dels mecanismes de control i avaluació) i per la *universalització*, quant a l'accés i nombre de beneficiaris.

3.2 Nous desafiaments, noves respostes

A dia d'avui però, la realitat socioeconòmica ens demana una adequació del significat i finalitats de les polítiques socials com a resposta responsable i ajustada als nous reptes derivats de la globalització, de les transformacions necessàries en l'àmbit productiu, de la problemàtica de l'atur, de la precarització i de les noves formes de pobresa i vulnerabilitat que amenacen la cohesió i la integració social. Davant un escenari d'aquestes característiques el PSC proposa: polítiques socials que en el seu desplegament prioritzin els bons resultats quant a oportunitats reals i quant a equitat social. Això requereix reforçar, en paral·lel a la funció universalitzadora, la *focalització* de la despesa pública en determinats programes destinats específicament a garantir la cohesió social en un context marcat per l'austeritat pressupostària i per l'aparició de noves necessitats. Reforçar la complementarietat del tercer sec-

tor sense que això suposi una delegació de les competències bàsiques de les polítiques socials com a polítiques públiques (defugim d'un model residual o subsidiari). Revisar les polítiques socials en la direcció de garantir la seva supervivència i sostenibilitat a llarg termini significa,

En aquests dos anys de crisi econòmica, mig milió de persones aturades han rebut formació ocupacional de la Generalitat per a la reinserció laboral. El 2010 s'han destinat 150 milions d'euros a polítiques d'ocupació juvenil (10 vegades més que el darrer Govern de CiU)

en alguns casos, la reorientació de la despesa pública per ser més eficients en la seva utilització i distribució i reforçant els mecanismes de control, seguiment i avaluació dels diferents programes i projectes d'acord amb el binomi cost-impacte. I el més significatiu, la redefinició en la seva pròpia naturalesa, de les transformacions

estructurals necessàries per aconseguir una societat més justa i cohesionada. En aquesta direcció, tal com posa de manifest el Programa Marc del PSC (aprovat el 17 de juliol de 2010) prenen especial rellevància les polítiques actives per a l'ocupació, les polítiques de suport a les famílies, les polítiques per a l'emancipació dels joves i les polítiques per a la inclusió social, així com el treball per a la millora contínua quant a qualitat, equitat, productivitat, eficiència i transparència dels sistemes sectorials de salut i educació. En paral·lel, també cal reforçar les eines redistributives complementàries però necessàries per a la sostenibilitat del sistema de benestar social: la racionalització de la despesa social, la consolidació de polítiques fiscals justes i l'avenç en mecanismes efectius per a la regulació dels mercats financers (avenç clau per garantir la sostenibilitat del sistema de benestar i que ha de ser impulsat a l'àmbit internacional).■

Bibliografia de referència

Programa Marc PSC. Idees i reformes per guanyar el futur (aprovat en al convenció del PSC, 17 de juliol de 2010).

Manifest. Eleccions 2010 al Parlament de Catalunya. Per una societat més justa en una Catalunya més forta.

Proposta Programa Electoral PSC per a les eleccions al Parlament de Catalunya 2010. (Versió prèvia a l'aprovació en convenció del PSC).

Document sobre el compliment del Pla de Govern 2007-2010. Generalitat de Catalunya.

Les 100 dades del canvi real (Document descarregable al web del PSC).